

EU:n 14. pakotepaketti, 24.6.2024

SEKTORIPAKOTTEET

Tuontiin ja vientiin kohdistuvat kiellot ja -rajoitukset

Nesteytetystä maakaasusta (LNG) Venäjän saamia tuloja rajoitetaan kolmella eri keinolla. 1) Kielletään LNG:n kuljetus kolmansiin maihin EU:n kautta; käytännössä kiello koskee siirtoa laivasta laivaan, laivasta terminaaliin, sekä uudelleenlastausta ja näihin liittyviä palveluita. Tuonti EU:iin jäsenmaiden omaan käyttöön sallitaan edelleen. 2) Kielletään tuonti sellaisten terminaalien kautta, jotka eivät ole yhteydessä eurooppalaiseen kaasuverkoston. Tämä koskee verkon ulkopuolella sijaitsevia terminaaleja Suomessa ja Ruotsissa. Suomessa tällaisia terminaaleja on kaksi. 3) Kielletään uudet investoinnit ja tavaroiden, teknologian ja palveluiden tarjoaminen meneillään oleviin Venäjän nesteytetyn maakaasun (LNG) hankkeisiin, kuten Arctic LNG 2 ja Murmansk LNG. Kiello ei koske LNG:n ostoa ja tuontia Venäjän terminaaleista eikä finanssipalveluita kyseisille hankkeille.

EU kieltää tiettyjen työstökoneiden ja sähkölaitteiden viennin Venäjälle. Lisäksi mönkijöiden, kemikaalien, kuten mangaaniin, harvinaisten maametallien sekoituksiin, muoveihin, kaivukoneistoon, näyttöihin ja sähkölaitteisiin vientiin liittyviä rajoituksia lisätään.

EU lisää niin kutsutulle vientikieltolistalle yhteensä 61 venäläistä ja kolmannessa maassa toimivaa yritystä, jotka ovat osallistuneet pakotteiden kiertämiseen tai sensitiivisten tuotteiden hankintaan esimerkiksi miehittämättömien lennokkien tuotantoon tai Venäjän sotaoperaatioiden tueksi. Vientikieltolista tarkoittaa käytännössä sitä, ettei EU-yritykselle voida myöntää vientilupaa tuotteiden, teknologioiden ja palveluiden vientiin kyseiselle yritykselle kolmanteen maahan.

EU laajentaa tuontikielloja lisäämällä helium- ja helium-3 -aineet pakotelistalle.

Lisäksi kielletään Ukrainan kulttuuriperintöön liittyvien ja arkeologisten esineiden ostaminen, tuonti, kuljetus ja vienti silloin, kun on syytä epäillä esineiden viedyn laittomasti Ukrainasta.

13. paketissa tullutta timanttien tuontikielloa tarkennetaan sekä laajennetaan sellaisten kumppanimaiden listaa, jotka toimeenpanevat EU-jäsenmaiden kaltaisia vientivalvontatoimia tai tuontivalvontatoimia mukaan lukien raudan ja teräksen tuontia koskevia rajoittavia toimia.

Finanssisektorille kohdistuvat rajoitukset

Pakotteilla puututaan Venäjän mahdollisuuksiin kiertää venäläisille pankeille asetettua SWIFT-kieltoa. Pakotteilla rajoitetaan venäläisen *System for Transfer of Financial Messages* (SPFS) -järjestelmän ja muiden vastaavien Venäjän keskuspankin luomien viestipalveluiden käyttöä. Kiellot koskevat niin suoraan kyseiseen järjestelmään yhdistämistä kuin transaktioita sellaisten listattujen tahojen kanssa, jotka käyttävät järjestelmää Venäjän ulkopuolella. Edelleen kaikkiin Venäjällä toimiviin yrityksiin, mukaan lukien EU-yri-tysten tytäryhtiöihin, voidaan olla yhteydessä, jos niitä ei ole pakotellut, mutta EU-pankit eivät voi liittyä järjestelmän käyttäjiksi. Järjestelmää on mahdollista käyttää tietyissä poikkeustapauksissa.

EU-toimijoilta kielletään transaktiot sellaisten EU:n ulkopuolisten luotto- ja rahoitusinstituutioiden sekä kryptovaluuttapalveluntarjoajien kanssa, joiden neuvosto on todennut edistävän Venäjän puolustusteollisuutta tukevia transaktioita. Puolustusteollisuuden tukemiseksi asetusehdotuksessa luetaan pakotteiden piirissä olevien tuotteiden tai teknologioiden vienti, toimittaminen, myynti, siirrot tai kuljetukset Venäjälle.

Liikennesektorille kohdistuvat rajoitukset pakotteiden kiertämisen estämiseksi

EU luo uuden mekanismin, jolla pyritään puuttumaan öljyn hintakaton kiertämiseen ja muihin toimiin, joilla tuetaan Venäjää sen hyökkäyssodassa. EU listaa niin sanottuja varjolaivoja, jotka kuljettavat tavaroita Venäjän aseellisuuden käyttöön tai jotka kuljettavat venäläistä öljyä ja öljytuotteita ja eivät noudata IMO:n (International Maritime Organization) laivaliikenteelle antamia suosituksia. Näiltä laivoilta kielletään muun muassa satama- rahoitus, rekisteröinti-, vakuutus-, huolto- ja vastaavat palvelut EU:n alueella.

Lentokieltoa EU:n alueella muutetaan siten, että se koskee myös muita kuin säännöllisiä lentoja EU:iin, EU:sta tai EU:n yli ja joiden lähtö- ja laskeutumispaikka ja -aika on venäläisen tahon päätettävissä. Tällainen lento voi olla Venäjän kansalaisen pyytämä lomalento tai venäläisen yrityksen pyyntö kuljettaa yrityksen työntekijöitä liiketapaamisiin unionissa tai asiakkaitaan turistikohteisiin. Kansallisilla viranomaisilla on oikeus pyytää tietoja ilma-aluksen omistajasta, ja epäiltäessä lentokiellon kiertämistä, myös lennolla matkustavista henkilöistä. Lentokielto ei koske EU:n sisäisiä, enintään nelipaikkaisilla ja lentoonlähtömassaltaan korkeintaan 2000 kg:n ilma-aluksilla lennettäviä yksityislentoja harrastus- ja koulutustarkoituksessa.

Myös maantiekuljetuskieltoa tiukennetaan rajoittamalla venäläisomistusta maantiekuljetusyhtiöissä (operaattoreissa). Jos venäläinen omistus yhtiössä on 25 prosenttia tai enemmän, yhtiö ei voi harjoittaa maantiekuljetustoimintaa unionissa ml. kauttakulkuliikenne. Kielto ei koske kuljetusyhtiöitä, jotka ovat kaksoiskansalaisten tai sellaisten Venäjän kansalaisten omistuksessa, joilla on oleskelulupa jäsenvaltiossa. Kuljetusyhtiöiden tulee pyydettyä esittää tiedot omistusrakenteestaan viranomaisille.

Korvausten hakeminen Venäjään liittyvää yritystoimintaa lopetettaessa

Sektoripakoteasetuksen muutosten myötä jäsenmaiden kansalaisten ja yritysten on mahdollista hakea korvausta venäläisiltä yrityksiltä ja henkilöiltä jäsenmaan tuomioistuimissa pakotteisiin liittyvissä tapauksissa. Edellytyksenä on, että vahinko on aiheutunut EU-yrityksille tai niiden omistuksessa tai määräysvallassa oleville yrityksille sopimukseen tai transaktioon liittyen ja ettei korvausta ole haettavissa esimerkiksi kahdenvälisen investointisopimuksen perusteella. Korvauksen hakeminen liittyy muun muassa tilanteisiin, joissa Venäjä on laittomasti asettanut jäsenmaiden omistamia yrityksiä ”väliaikaiseen hallintaan”.

Jäsenmaiden yritysten poistuessa Venäjältä on mahdollista hakea poikkeuslupaa tietyissä tapauksissa venäläisten henkilöiden ja yritysten vaateiden suorittamiseksi, jotta yritystoiminnan lopettaminen ja yrityksen myyminen on mahdollista.

Yritysvastuun tiukentaminen pakotteiden kiertämisen estämiseksi

Uusien pakotesäädösten mukaan EU-yritysten on tehtävä parhaansa varmistaakseen, etteivät niiden tytäryhtiöt (tai muut EU-yritysten omistuksessa tai määräysvallassa olevat tahot) EU:n ulkopuolella osallistu toimintaan, jolla heikennetään EU:n pakotteita. Yritysten tulee ottaa käyttöön sopiva ja toteutettavissa oleva politiikka, valvonta ja menettelyt riskien hallitsemiseksi.

EU-yritysten tulee varmistaa, että heidän omistuksessa tai määräysvallassa olevat tahot kolmansissa maissa kieltävät sopimuksissaan kolmansien maiden kumppaneiden kanssa tiettyjen pakotteiden alaisten tuotteiden ja teknologian, mukaan lukien niin sanottujen yhteisten korkean prioriteetin tuotteiden (common high priority items) sekä ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden edelleen viennin Venäjälle ja edelleen viennin käyttöön Venäjälle (tarkemmin asetuksen (EU) N:o 833/2014 liitteissä XI, XX, XXXV, XL ja asetuksen (EU) N:o 258/2012 liitteessä I). Yritysten tulee ilmoittaa viranomaisille tietoonsa tulleesta sopimusrikkomuksesta viranomaiselle välittömästi.

Yhteisten korkean prioriteetin tuotteiden (liite XL) osalta yritysten tulee ottaa käyttöön asianmukaisen huolellisuuden edellyttämät menettelyt, joilla voidaan tunnistaa ja arvioida mahdollinen Venäjälle edelleen viennin riski. Yritysten tulee myös kauppasopimuksissaan kolmansien maiden toimijoiden kanssa varmistaa, että yhteisiin korkean prioriteetin tuotteisiin liittyvät liikesalaisuudet tai immateriaalioikeuksien suojatut tiedot eivät päädy Venäjälle. Näistä sopimusrikkomuksista tulee raportoida välittömästi viranomaisille.

Jos luonnollinen henkilö tai yritys ilmoittaa vapaaehtoisesti kokonaisuudessaan ja ajallaan pakotteiden rikkomisesta, viranomaiset voivat ottaa ilmoituksen huomioon määrätessään kyseiselle taholle sakkoja pakotteiden rikkomisesta.

Immateriaalioikeuksien rekisteröinnin kieltö

14. pakotepaketin myötä Venäjän kansalaiset, Venäjällä asuvat henkilöt tai venäläiset yritykset eivät voi enää hakea immateriaalioikeuksien (esimerkiksi patenttien) rekisteröintiä EU:ssa. Kielto ei koske kaksoiskansalaisia eikä henkilöitä, joilla on oleskelulupa.

Poliittisen rahoituksen vastaanottamisen kieltö

Pakotteilla kielletään poliittisia puolueita, säätiöitä, liittoja, kansalaisjärjestöjä, mukaan lukien ajatushautomoita, ja mediapalveluita tarjoavia tahoja vastaanottamasta rahoitusta, lahjoituksia tai muuta taloudellista hyötyä tai tukea Venäjältä suoraan tai välillisesti. Tällä pyritään vaikuttamaan erityisesti Venäjän propaganda- ja disinformaatiotoimintaan unionissa.

HENKILÖPAKOTTEET

Henkilöpakotteisiin listataan 69 luonnollista henkilöä ja 47 juridista henkilöä. Henkilöpakotelistalle lisätään Venäjän asevoimien edustajia, poliittisia toimijoita, Venäjän yhteiskunnan informaatiovaikuttajia, mielipidevaikuttajia sekä Venäjän hallitusta tukevia tai siitä hyötyviä liike-elämän vaikuttajia. Lisäksi listalle lisätään Venäjän miehityshallinnon virkamiehiä sekä ukrainalaislasten pakkoosiirtoihin osallistuneita henkilöitä Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

Pakotepaketilla mahdollistetaan kertaluonteinen varojen siirto (mukaan lukien kotiuttaminen) poikkeusluvalla tilanteissa, joissa varat siirtyvät ei-pakotelistattujen tahojen välillä, mutta varojen lähettäjänä tai välittäjänä on pakotelistattu pankki, jonka vuoksi varat on jäädytetty.

Myös henkilöpakotteiden osalta korostetaan yritysvastuuta. EU-toimijat eivät voi vedota esimerkiksi tietämättömyyteen pakotteista tai pakotteiden noudattamisen haasteellisuuteen. Asianmukaisen huolellisuuden menettelyt perustuvat useimmiten yksinkertaisiin tarkastuksiin ja selvityksiin. Toimijoiden tulee olla tietoisia mahdollisista pakotteiden kiertämisen riskeistä.

Henkilöpakoteasetuksessa mahdollistetaan myös sektoripakoteasetuksessa mainittu korvauksen hakeminen venäläisiltä yrityksiltä ja henkilöiltä jäsenmaan tuomioistuimissa pakotteisiin liittyvissä tapauksissa. Asetus sisältää kiellon osallistua sellaiseen liiketoimintaan, joka perustuu venäläisen tuomioistuinten tai muun toimielimen tuomioon tai muuhun ratkaisuun, joka perustuu EU:n asettamien pakotteiden rikkomiseen. Kiellon perusteella esimerkiksi EU-yhtiön ei tule maksaa korvauksia venäläisen oikeusistuinten päätöksen perusteella, jos yhtiön toiminta perustuu EU-pakotteiden noudattamiseen.

Pakotteiden toimeenpanon osalta jäsenmaiden tulee raportoida pakotteiden rikkomisesta aiheutuneet seuraamukset (esimerkiksi tuomiot ja sakot). Viranomaisten on mahdollista ottaa huomioon vapaaehtoiset ilmoitukset pakotteiden rikkomisesta seuraamuksia määrätessä.

Tämä liite ei ole oikeudellisesti pätevä asiakirja. Oikeudellisesti pätevät pakotesäädökset löytyvät Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistuista pakoteasetuksista.